

Ποιος θα φροντίσει την συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Βρισκόμαστε μόλις στα μισά της υλοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), οπότε δεν μπορούμε ακόμα να αξιολογήσουμε αν η λειτουργία του ήταν αποτελεσματική. Ωστόσο, ο λόγος για τον οποίο πολλοί είναι ενθουσιασμένοι μέχρι στιγμής είναι επειδή μπόρεσε εξ αρχής να παρακάμψει τις αδυναμίες με τις οποίες λειτουργεί συνήθως η Ευρώπη. Η απόφαση για την δημιουργία του έγινε μέσα σε μερικούς μήνες, ταχύτητα πρωτοφανής για την ΕΕ. Αναγνώρισε, για πρώτη φορά, τα οφέλη της έκδοσης χρέους από κοινού ως τρόπο επιμερισμού του κινδύνου. Και επίσης κατέβαλε μια πολύ αξιοπρεπή προσπάθεια να εξαρτήσει τη βοήθεια που θα δινόταν από την προσπάθεια που θα κατέβαλε η κάθε χώρα. Αλλά πρωτίστως το ταμείο Ανάκαμψης δημιουργήθηκε με την λογική να κατανέμει βοήθεια ανάλογα με τις ανάγκες κάθε χώρας. Αυτό το σκεπτικό αναγνώρισε πλήρως την ανάγκη διατήρησης της συνοχής στην ΕΕ, και δεν πρέπει να λησμονείται, καθώς σπεύδει τώρα η ΕΕ να ανακτήσει την παγκόσμια ανταγωνιστικότητά της.

Στην [πρόσφατη ομιλία του](#) στη Σορβόνη, ο πρόεδρος Macron παρουσίασε το όραμά του για την Ευρώπη. Και, φυσικά, μια ομιλία για την Ευρώπη που προέρχεται από οποιονδήποτε Γάλλο Πρόεδρο εν ενεργεία θα διαβαστεί πάντα με μεγάλο ενδιαφέρον σε ολόκληρη την ήπειρο. Εν μέρει υποκινούμενος από τις επερχόμενες εκλογές, η ομιλία του απευθύνεται πρωτίστως στο γαλλικό κοινό του οποίου ψήφο έχει ανάγκη. Το κείμενο είναι διανθισμένο με υπερβολές, η *Ευρώπη –μπορεί να πεθάνει–* και αγγλισμοί δεν πρέπει να

χρησιμοποιούνται (αλλά αν χρησιμοποιηθούν, ο Πρόεδρος αισθάνεται την ανάγκη να απολογηθεί).

Αλλά αν αφαιρέσει κανείς τη ρητορική έξαρση, παραμένει αυτή η ομιλία να είναι μια περιγραφή του πώς η εποχή της αθωότητας τελείωσε, τουλάχιστον για το άμεσο μέλλον. Το μέρισμα ειρήνης από το οποίο είχε επωφεληθεί η ήπειρος έχει τελειώσει. Οι χώρες πρέπει να δαπανήσουν μερικές ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ τους σε αμυντικές επενδύσεις. Η Δύση δεν μπορεί πλέον να υπαγορεύει τον τρόπο επιχειρηματικής δραστηριότητας και για να ανταγωνιστεί, πρέπει να επιδοτήσει τις τεχνολογίες που γνωρίζουμε ότι θα κυριαρχήσουν στο μέλλον. Τέλος, οι οικονομίες μας θα πρέπει να βασίζονται πολύ περισσότερο στην εγχώρια παραγωγή και κατανάλωση παρά στην παραγωγή στο εξωτερικό και στις εξαγωγές. Με βάση αυτό το επιχείρημα, ο πρόεδρος Macron υποστηρίζει ότι οι εμπορικές συμφωνίες είναι λιγότερο σημαντικές για την Ευρώπη.

Η απάντηση που δίνει σε αυτά τα προβλήματα είναι ταχύτητα στην λήψη αποφάσεων, απλότητα και, φυσικά, αύξηση των ετήσιων επενδύσεων κατά 600 έως 1000 δισεκατομμυρίων ευρώ, με σημαντική συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Μόνο έτσι θα αποκτήσει κλίμακα η ΕΕ προκειμένου να ανταγωνιστεί τους δύο κύριους παγκόσμιους παίκτες, τις ΗΠΑ και την Κίνα.

Όλα αυτά καλά, αλλά πως θα επηρεάσουν την εσωτερική συνοχή της ΕΕ; Εδώ, η ομιλία του Γάλλου Προέδρου σιωπά.

Πρώτον, ο πρόεδρος Μακρόν υποστηρίζει την δημιουργία ενός κοινού πλαισίου ασφαλείας. Αλλά πώς μπορούμε να εξετάσουμε ένα κοινό πλαίσιο για την άμυνα χωρίς να υπάρχει κοινή εξωτερική πολιτική; Ο ισχυρισμός ότι από κοινού η άμυνα είναι πιο αποτελεσματική είναι μεν λογική αλλά δεν αναγνωρίζει τις μεγάλες διαφορές στην προσέγγιση αμυντικής πολιτικής των κρατών μελών. Εάν το ζητούμενο είναι η Ρωσική απειλή, τότε η Ευρώπη πρέπει να πάρει κατεπείγοντες αποφάσεις. Αυτό που πρέπει να επιτευχθεί είναι ο συντονισμός για να βοηθηθεί η Ουκρανία. Μακροπρόθεσμα, οι προσπάθειες για την προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου ασφαλείας θα πρέπει να ξεπεράσουν σοβαρά εμπόδια που δεν λύνονται άμεσα: οι χώρες πρέπει να αποποιηθούν την απόλυτη ελευθερία στη λήψη αποφάσεων αμυντικής πολιτικής προκειμένου να παίρνονται αποφάσεις από κοινού. Επίσης αυτή η συζήτηση πρέπει να τοποθετηθεί στο πλαίσιο του NATO και να εξεταστεί τι θα σήμαινε αυτό για τις σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ.

Δεύτερον, υποστηρίζει την επιδότηση εκείνων των βιομηχανιών που θα είναι κρίσιμες στο μέλλον. Ωστόσο, όπως κατέδειξε η άρση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις

κατά τη διάρκεια της πανδημίας, είναι οι μεγάλες χώρες που μπορούν να επωφελοούνται από την χαλάρωση αυτών των κανόνων γιατί έχουν τα μέσα να στηρίξουν τις βιομηχανίες τους. Η επιδότηση των τεχνολογιών του μέλλοντος μπορεί να συμβάλει στην αποκατάσταση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, αλλά αξίζει αυτό αν το καταφέρει μόνο εις βάρος των ίσων όρων ανταγωνισμού εντός της ΕΕ;

Τρίτον, ο πρόεδρος Macron συμφωνεί με όλους που προωθούν την δημιουργία μιας κοινής αγοράς κεφαλαίων στη Ευρώπη. Ωστόσο προτείνει να γίνει αυτό εντός των επόμενων 12 μηνών με τη δημιουργία μιας κοινής εποπτικής αρχής για τις κεφαλαιαγορές. Για να γίνει αυτό σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, χρειάζεται να προχωρήσει με τον λεγόμενο «συνασπισμό των προθύμων». Εάν όμως μια Ένωση α λα καρτ είναι ο μόνος τρόπος για να προχωρήσουμε σε αυτόν τον τομέα, τότε η συνοχή διακυβεύεται εντελώς. Επί της ουσίας: δεν είναι σαφές πώς ένα κοινό εγχειρίδιο κανόνων θα διασφαλίσει τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς κεφαλαίων, όταν μια κοινή εποπτική αρχή για τις τράπεζες, η οποία υπάρχει για περισσότερο από μια δεκαετία, έχει κάνει ελάχιστα για την προώθηση μιας κοινής αγοράς τραπεζικών υπηρεσιών.

Η πρόσφατη έκθεση του Letta για την ενιαία αγορά υποστήριξε το «δικαίωμα παραμονής» ως βασικό συστατικό συνοχής για την Ευρώπη. Η ΕΕ δεν είναι μόνο 450 εκατομμύρια άνθρωποι. Είναι επίσης 27 χώρες. Δεν μπορεί κανείς να φανταστεί ότι η φιλοδοξία της ΕΕ να ανταγωνιστεί σε παγκόσμιο επίπεδο αξίζει να επιτευχθεί εις βάρος της ερήμωσης ολόκληρων χωρών. Ποιος θα φροντίσει άραγε γι' αυτό;

**Η Μαρία Δεμερτζή είναι Ανώτερη Ερευνήτρια στο Bruegel, ερευνητικό ινστιτούτο στις Βρυξέλλες. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση από το Bruegel και αναδημοσιεύεται στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*